

Przegląd polskich nowości wydawniczych

Anna Stanis
Biblioteka Uniwersytecka w Warszawie

K. Hudzik (2017). *Biblioteki uniwersyteckie w Niemczech w epoce cyfrowej. Ciągłość i zmiana.* Warszawa: Wydaw. SBP, ss. 347. Seria „Nauka, Dydaktyka, Praktyka” 180. ISBN 978-83-65741-01-1

W latach 2000–2016 autorka książki miała możliwość odbycia kilku staży i praktyk w bibliotekach uniwersyteckich w Niemczech i w Austrii, a także zrealizowania rocznego pobytu badawczego w Instytucie Nauki o Bibliotece i Informacji Uniwersytetu Humboldtów w Berlinie. Doświadczenia zawodowe związane z tymi pobytami zawarła w obszernej monografii poświęconej organizacji i funkcjonowaniu bibliotek uniwersyteckich w Niemczech od czasu ich zjednoczenia w 1990 r. aż do 2016 r. Proces zmian rozpoczęło włączenie w 1990 r. dziewięciu bibliotek uniwersyteckich i ponad czterdziestu bibliotek szkół wyższych z dawnej NRD do struktur bibliotecznych Zachodnich Niemiec. Opis zmian organizacyjnych, które nastąpiły po 1990 r. autorka poprzedziła przedstawieniem policentrycznego modelu niemieckich bibliotek naukowych w latach 1945–1990, co stanowi treść rozdziału pierwszego.

W rozdziale drugim zaprezentowano organizację nauki i szkolnictwa wyższego w Niemczech oraz podstawy polityczno-prawne uniwersyteckich systemów bibliotecznych. Biblioteki uniwersyteckie opisano w kontekście państwowej polityki bibliotecznej, która, zdaniem autorki, jest „niezwykle skuteczna, dobrze finansowana, długofalowa i harmonijna, uwzględniająca interesy zarówno federacji, jak i poszczególnych landów” (s. 24.).

Rozdział trzeci poświęcony został współpracy bibliotek w ramach wspólnie realizowanych projektów. Koordynacją i finansowaniem wielu projektów zajmuje się Niemiecka Wspólnota Badawcza (DFG – Deutsche Forschungsgemeinschaft). W 2004 r. zdecydowano o przyjęciu formatu MARC 21 oraz anglo-amerykańskich zasad katalogowania AACR2, natomiast w 2016 r. rozpoczęto w kilku bibliotekach katalogowanie według zasad RDA. Sukcesywnie przechodzi się na systemy biblioteczne nowej generacji. Zakończono już okres pilotażowy wdrażania systemu Alma w kilku bibliotekach. Wspólnym projektem jest utworzenie Niemieckiej Biblioteki Cyfrowej (Deutsche Digitale Bibliothek). Wieloletnim wspólnym programem objęta została retrokonwersja tradycyjnych katalogów kartkowych dla druków wydanych w latach 1501–1850.

W rozdziale czwartym omówiono wybrane problemy organizacji i zarządzania bibliotekami uniwersyteckimi w aspekcie rozwijania usług zorientowanych na aktualne potrzeby użytkownika.

Końcowy rozdział, piąty, skupiony jest na prezentacji aktualnych tematów bibliotecznych, z których autorka do omówienia wybrała cztery: Open Access, publikowanie elektroniczne, dane badawcze, archiwizacja i długoterminowa dostępność źródeł cyfrowych. W książce zawarto szeroką panoramę obrazu przemian bibliotek uniwersyteckich w Niemczech, od 1990 r. po nowe koncepcje biblioteki jako „miejsca uczenia się”, które jest „oblegane przez czytelników, którzy przebywają w nich chętnie,

pracują najchętniej na własnych komputerach, znajdują tu dogodne miejsca, by uczyć się indywidualnie lub w grupach” (s. 300).

Książkę uzupełnia obszerna bibliografia w podziale na: Dokumenty i akty normatywne (40 poz.), Strony i serwisy internetowe (187 poz.), Opracowania (273 poz.).

Książka „Biblioteki uniwersyteckie w Niemczech w epoce cyfrowej” otrzymała wyróżnienie w konkursie na najlepszą książkę akademicką i naukową ACADEMIA 2018.

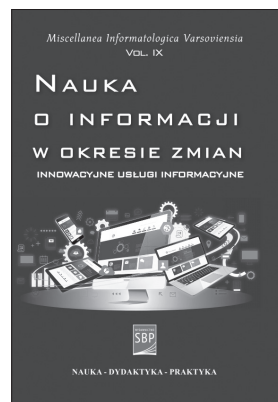
B. Sosińska-Kalata, P. Tafiłowski, Z. Wiorogórska, red. (2018). *Nauka o informacji w okresie zmian. Innowacyjne usługi informacyjne.* Pod red. Warszawa: Wydaw. SBP, ss. 347. *Miscellanea Informatologica Varsoviensia vol. 9. Seria „Nauka, Dydaktyka, Praktyka” 182.* ISBN 978-83-65741-07-3

Cyklicznie organizowana, czwarta już, Międzynarodowa Konferencja „Nauka o informacji (informacja naukowa) w okresie zmian” odbyła się w Warszawie w dniach 15–16.05.2017 r. Jej tematem przewodnim były „Innowacyjne usługi informacyjne”. Na konferencji wygłoszono ponad 50 referatów, a 24 wybrane spośród nich były podstawą tekstów zamieszczonych w omawianej publikacji. Uporządkowano je w cztery grupy tematyczne: (1) Nowe trendy, nowe idee, (2) Innowacje w praktyce informacji naukowej, (3) Innowacje w informacyjnych usługach bibliotecznych, bibliograficznych i archiwalnych, (4) Usługi informacyjne w kulturze, biznesie, gospodarce i ochronie zdrowia. Zgromadzone teksty omawiają różne aspekty zastosowania innowacyjnych technologii w usługach informacyjnych.

Wyróżniona tematycznie część pierwsza zawiera sześć artykułów poświęconych ponownej interpretacji pojęcia użytkownika korzystającego z usług informacyjnych, zastosowaniu osiągnięć logistyki w teorii i praktyce działalności informacyjnej, Modelowi Przepływów Informacji w organizacjach, wybranym technikom i narzędziom wspomagającym utowarowanie treści w Internecie. Znalazł się tu również tekst o nowym typie usługi informacyjnej, której podstawą byłby skartografowany katalog biblioteczny oraz artykuł poświęcony możliwościom języka UML (Unified Modeling Language).

W części drugiej przedstawiono wybrane zagadnienia analityki webowej, opis doświadczeń zapewniających jakość danych w autorskim oprogramowaniu SINUS wdrażanym na potrzeby Systemu Informacji Naukowej Politechniki Poznańskiej. Kolejny artykuł w tej części omawia rozwój segmentu publikacji naukowych, technicznych i medycznych, określanych skrótem STM, w związku z cyfryzacją oferty wydawniczej.

Najobszerniejsza część, trzecia, zwiera dziesięć tekstów omawiających innowacje w różnego rodzaju usługach informacyjnych, bibliotecznych, bibliograficznych i archiwalnych. Wśród omawianych innowacji znalazło się wykorzystanie koncepcji otwartych danych powiązanych (ang. *Linked Open Data*) w działalności bibliotekarskiej, promowanie w bibliotekach akademickich innowacyjnych usług przy wykorzystaniu mediów społecznościowych, zastosowanie wizualnych mediów do public relations, edukacyjne zastosowanie bloga, nowa baza danych dla Polskiej Bibliografii Literackiej. Za innowację uznano społecznościowe tagowanie w środowisku informacyjnym związanym z medycyną. Wprawdzie tagi proponowane przez użytkowników nie zastępują indeksowania za pomocą języka kontrolowanego, ale mogą być cennym wsparciem dla profesjonalistów opracowujących słowniki kontrolowane. Innowacje wprowadzone w swej działalności prezentują Biblioteka Uniwersytetu Mikołaja Kopernika (Repozytorium surowych danych astronomicznych online), Centralna Biblioteka Statystyczna (połączenie informacji z różnych baz bibliotecznych i bibliograficznych), Biblioteka

Uniwersytecka w Warszawie (nowe oprogramowanie dla e-bUW). Ostatni artykuł w tej części prezentuje wyszukiwanie informacji w zasobach archiwalnych.

Część czwarta dotyczy różnego typu usług informacyjnych. Przedstawiono w niej badania dotyczące rankingu filmów, usługi cyfrowe Narodowego Instytutu Audiowizualnego, zdefiniowano cechy usług informacyjnych wysokiej jakości, omówiono wybrane wyniki badań zastosowań technologii informacyjnych w sektorach gospodarki, porównano zagraniczne i polskie serwisy informacji poświęcone zdrowiu publicznemu.

B. Kamińska-Czubała, S. Skórka, E. Piotrowska, red. (2017).

Projektowanie informacji w przestrzeni biblioteki. Kraków: Wydaw. Naukowe Uniwersytetu Pedagogicznego, 2017, ss.294. ISBN 978-83-8084-057-7

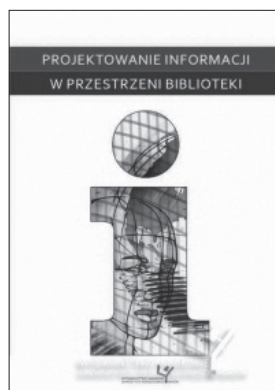
Projektowanie informacji w działalności bibliotek w krajowych publikacjach nie było dotychczas zbyt często omawiane. Zdaniem redaktorów tomu, Barbary Kamińskiej-Czubały i Stanisława Skórki, a jednocześnie autorów artykułu wstępnego „należy uzupełnić proces informacyjny, na który składa się gromadzenie, opracowanie i udostępnianie informacji, o projektowanie informacji (PI) – ogniwo decydujące o skutecznym informowaniu”. W artykule omówiono także definicje pojęcia projektowanie informacji, jej cele, wskazując na interdyscyplinarny charakter PI związanej jednocześnie ze sztuką i nauką. Pozostałe dwadzieścia artykułów składających się na treść tomu podzielono na cztery grupy tematyczne: (1) Zagadnienia ogólne, (2) Dobre praktyki, (3) Projektowanie dla odbiorcy, (4) Udostępnianie informacji.

W grupie pierwszej przedstawiono rolę ekologii informacji w procesie projektowania edukacyjnej przestrzeni informacyjnej, umiejętność strukturalizacji treści przez osoby uczące się, usługi informacyjne i edukacyjne dla rodziców w polskich bibliotekach dziecięcych.

W części drugiej opisano przykłady wykorzystania zasad projektowania informacji w różnych formach usług informacyjnych bibliotek, jak i w działalności edukacyjnej.

W części trzeciej znajdują się teksty poświęcone PI z punktu widzenia użytkownika (zarówno czytelnika jak i bibliotekarza). Poruszono zagadnienia satysfakcji użytkowników z usług bibliotecznych analizowanej na podstawie przeprowadzonych badań. Wynika z nich, że najczęściej wybieranym narzędziem wyszukiwawczym są wyszukiwarki internetowe (ponad 70% respondentów). Opisano pojęcie pracy emocjonalnej, szczególnie pracy pracowników służb informacyjnych w bibliotekach akademickich oraz wytyczne ALA dotyczące pożądanych zachowań pracowników. Omówiono zadania bibliotekarza systemowego jako architekta informacji.

W części czwartej umieszczono artykuły opisujące przykłady działalności publikacyjnej bibliotek oraz aktywności na portalach społecznościowych. Przedstawiono nowe technologie informacyjno-komunikacyjne w Bibliotece Uniwersytetu Łódzkiego. W jednym z artykułów opisano skatalogowany fragment Internetu na przykładzie analizy kolejnych etapów tworzenia cyfrowej biblioteki prac profesora fizyki Zygmunta Wróblewskiego, którego publikacje naukowe znajdują się w różnych bibliotekach cyfrowych.

N. Walter, red. (2016). *Zanurzeni w mediach. Konteksty edukacji medialnej*. Poznań: Wydaw. Naukowe Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza, ss. 206. ISBN 978-83-232-3106-6

Praca zbiorowa zawierająca trzynaście tekstów na temat wszechogarniających współczesnego człowieka mediów („człowiek zanurzony w rzeczywistości medialnej”) w kontekście edukacji medialnej. Edukacja medialna ma za zadanie przygotowanie do krytycznego odbioru mediów, a także do posługiwania się nimi jako narzędziami intelektualnymi.

Zdefiniowano pojęcie edukacji medialnej (ang. *media literacy*) i opisano znaczenie mediów w kilku dziedzinach działalności człowieka.

Pierwsza grupa tekstów poświęcona jest różnym aspektom edukacji medialnej: jej historii (Janusz Morbitzer), wykorzystaniu w działalności twórczej i innowacyjnej (Kazimierz Wenta) oraz w edukacji ustawicznej (Joanna Juszczak-Rygałło). Uzupełniają ją teksty dotyczące wybranych aspektów kompetencji informacyjnych współczesnej młodzieży (Katarzyna Borawska-Kalbarczyk), kompetencji medialnych ważnych w zrównoważonym rozwoju dzieci (Agnieszka Iwanicka), cyberprzemocy i agresji elektronicznej (Barbara Jankowiak).

Druga grupa tekstów omawia wykorzystanie mediów w praktyce edukacyjnej na przykładach: kompetencji medialnych nauczycieli muzyki (Mariusz Baranowski), wykorzystania mediów w kształceniu zawodowym (Rafał M. Socha), wirtualnego laboratorium dla doświadczeń chemicznych (Piotr Jagodziński i Robert Wolski), zastosowania edukacyjnych gier komputerowych w procesie dydaktycznym (Sylvia Polcyn-Matuszewska).

Ostatnie trzy artykuły przedstawiają media w życiu współczesnego człowieka. Pierwszy, autorstwa Anny Michniuk, omawia media społecznościowe jako pomoc w promocji placówki edukacyjnej. Drugi poświęcony jest audiosferze (Szymon Niżyński), a trzeci fotografii (Marek Hallada).

Publikacja w formie elektronicznej dostępna jest w Repozytorium AMUR, <https://repozytorium.amu.edu.pl/handle/10593/21638> [dostęp: 30.06.2018].

M. Wojciechowska, red. (2017). *Zarządzanie jakością w bibliotece*. Warszawa: Wydaw. SBP, ss. 474. Seria „Propozycje i Materiały”; 94. ISBN 978-83-64203-85-5

Podstawowy kierunek działań współczesnych bibliotek to ukierunkowanie na klienta. Biblioteki starają się osiągnąć jak najwyższy poziom usług poprzez zapewnienie jakości i umiejętne nią zarządzanie. Zmienia się technologia, oczekiwania użytkowników, wymagania dotyczące usprawniania pracy w bibliotece, ma to również wpływ na zmianę sposobu zarządzania jakością. Powstają nowe cele i metody badań oraz narzędzia pozwalające na dążenie do osiągnięcia wysokiej jakości prac w bibliotece. W książce zaprezentowano 31 artykułów pozwalających na wielostronne spojrzenie na problem zarządzania jakością w bibliotekach. Uporządkowano je w trzech grupach artykułów, które zatytułowano: Rekomendacje, Analizy, Studia Przypadków.

W pierwszej grupie artykułów przedstawiono najnowsze trendy w bibliotekach akademickich i cyfrowych, problemy doskonalenia jakości oraz jakość zarządzania w kontekście bezpieczeństwa informacji.

W drugiej grupie zaprezentowano wyniki badań jakościowych i ilościowych, m.in. wyniki analizy

SWOT (ang. *Strengths, Weaknesses, Opportunities, Threats*) zastosowanej do badania jakości usług bibliotecznych w wybranych bibliotekach województw: dolnośląskiego, wielkopolskiego, lubuskiego i opolskiego. Przedstawiono także wdrażanie nowoczesnych technologii w bibliotekach Wyższych Szkół Bankowych w Bydgoszczy i Toruniu, kompetencje informacyjne użytkowników na przykładzie badań przeprowadzonych wśród studentów Uniwersytetu Zielonogórskiego, wskaźnik jakości wyrażony kryterium dostępności na przykładzie bibliotek łódzkich, kształtowanie jakości usług bibliotecznych zależne od różnych aspektów.

W trzeciej grupie przedstawiono doświadczenia bibliotek w zakresie projektowania, wdrażania i ewaluacji różnych systemów jakości. Dotyczy to głównie bibliotek szkół wyższych, ale omówiono też badania ankietowe przeprowadzone w małej bibliotece wydziałowej. Zapoznano czytelników z zarządzaniem zbiorami w Bibliotece Narodowego Instytutu Fryderyka Chopina.

Duża różnorodność zagadnień związanych z tematem zarządzania jakością i wieloaspektowe ich ujęcie sprawiają, że publikacja może znaleźć szerokie grono odbiorców.

Nadesłano: 18 maja 2018